

MANAŽERSKÁ ODPOVĚDNOST A ETIKA

AUTOR: DUŠAN KUČERA, ISBM, VŠE V PRAZE

VEDENÍ MEZINÁRODNÍCH I DOMÁČÍCH FIREM SE STÁLE VÍCE SOUSTŘEDUJE NA OTÁZKU, ZA CO JSOU MANAŽEŘI VLASTNĚ ZODPOVĚDNI. JSOU ZODPOVĚDNI JEN ZA SLEDOVÁNÍ SVÉHO ZISKU, ANEBO TAKÉ ZA DALŠÍ DŮSLEDKY SVÉHO PODNIKÁNÍ? KDO JE ZODPOVĚDNÝ ZA POSLEDNÍ BANKOVNÍ A FINANČNÍ KRIZI A PROPADY STÁTNÍCH ROZPOČTŮ? KDO JE ZODPOVĚDNÝ ZA PROMRHANÉ STÁTNÍ PROSTŘEDKY A EVROPSKÉ FONDY? A PAK ČTEME VE SVĚTOVÉM TISKU O HAVÁRIÍCH TANKERŮ A ROZSÁHLÝCH ROPNÝCH SKRVNÁCH, ZBYTEČNÉ KATASTROFĚ V JADERNÉ ELEKTRÁRNĚ FUKUŠIMA. DOMA TAKÉ ČTEME O KORUPCI MEZI MANAŽERY FIREM A STÁTNÍCH INSTITUCÍ, FALŠOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ A AUDITORSKÝCH ZPRÁV, PŘEKUPNICTVÍ S UPRCHLÍKY ATD. VE HŘE JSOU ROČNĚ MILIARDY KORUN, EUR A DOLARŮ!

Vedle managementu firem a korporací jsou to školy, univerzity, které si kladou stejnou otázku. Svými vzdělávacími programy vychovávají mladé inženýry a připravují své absolventy pro manažerskou praxi. Jsou tedy odborné školy (např. finanční, ekonomické, tzv. business school) nějak zodpovědné za myšlení a jednání současných či budoucích manažerů, za dění na finančních trzích, za nečestné podnikání některých bank a podniků či státních institucí?

ODPOVĚDNOST FIREM

Management firem stojí před aktuální otázkou, zda jsou tyto zodpovědné pouze za svůj ekonomický růst, zisk, anebo také za své zaměstnance, dodavatele, pracovní podmínky a dopady na životní prostředí. Má se vedení firem vážně zajímat o to, v jakém prostředí zaměstnanci pracují, zda např. jejich dodavatelé nepoužívají v materiálech jedovaté látky nebo nevyužívají v zahraničí práci dětí? A co dopady určité výroby a továrních odpadů na životní prostředí, zdroje pitné vody, čistotu ovzduší? Kdo je zodpovědný za kvalitu produktů, úroveň a spolehlivost poprodejního servisu? Nedávno znovu ožila otázka, kdo nese zodpovědnost za dopady na lidské zdraví např. v potravinářském a kosmetickém průmyslu. Jakou roli hrají firmy a

velké korporace při daňových únicích a dalších podvodech, které se negativně odrážejí na státním hospodaření, školství, zdravotnictví, kvalitě silnic apod.? Jak dalece ovlivňuje pracovní prostředí a obchodní atmosféra celou společnost, rodiny, osobní charaktery a možná i politický vývoj v zemi?

ODPOVĚDNOST ŠKOL

Po vzniku bankovní krize v roce 2009 si vedení Harvard Business School položilo podobnou otázku. Neseme nějaký díl své odpovědnosti za dění ve finanční sféře, když téměř polovina našich absolventů končí na burzách, v bankách a přímo na Wall Street? Odpověď zněla: ano. Tato významná škola i mnohé další vysoké školy si uvědomují, že musí změnit své důrazy a učební osnovy z čistě matematických modelů řízení orientovaných na zisk směrem ke společenské a ekologické rovině manažerské odpovědnosti. Vede je k tomu řada posledních korupčních skandálů, přírodních katastrof a morálních selhání mnoha manažerů, kteří jsou absolventy určitých škol. Druhým důvodem pro změnu v pojetí své odpovědnosti jsou důrazy mezinárodních akreditačních komisí, které očekávají od jimi akreditovaných univerzit a fakult zásadní postoj k výuce podnikatelské a manažerské etiky. Nejdůležitějším podnětem jsou však ve školách průzkumy odhalující velmi

omezené chápání pojmu manažerské odpovědnosti mezi mladými absolventy ekonomických a finančních škol. Doporučení akreditačních institucí proto nesměřuje jen k zavedení nového etického předmětu do výuky. Školy slyší doporučení ke změně celkové filozofie odpovědnosti a etické perspektivy vzdělávání mladých inženýrů a budoucích vedoucích pracovníků. Ti totiž svým vlivem budou ovlivňovat další vývoj ve firmách a státních institucích v příštích desetiletích.

ZMĚNA PARADIGMAT

Vývoj v posledních letech ukazuje, že několik nezodpovědných manažerů negativně ovlivňuje jednak řadu svých zaměstnanců, ale hlavně ještě větší počet svých zákazníků, kteří jim důvěřovali a za jejich služby či produkty zaplatili. Zatímco v některých případech si majitelé a manažeři vytvořili vysoké zisky, pro zákazníky jejich produkty či služby nakonec přinesly ztráty a škody. Jen vzpomeňme dopady zkrachovalých bank, pojišťoven, záložen, cestovních kanceláří, stavebních firem, nekvalitních výrobků, služeb apod. Jak firmy, tak vysoké školy si musí uvědomit, že za současný stav nesou svůj díl odpovědnosti. Po mnoha skandálních odhaleních se začalo vedení několika korporací soustřeďovat na transparentnost v uzavírání zakázek a přísnější sledování své výroby i obchodů. Nejde však jen o sledování právních postupů, jde o celkové pojetí manažerské odpovědnosti ve všech oblastech vůči všem zúčastněným stranám – zaměstnancům, dodavatelům, společnosti, životnímu prostředí. Nakonec se musíme ptát rovněž po dopadu našeho jednání na budoucí generace. To je změna paradigmatu podnikatelského a manažerského myšlení a rozhodování. Kromě sledování svého ekonomického zisku potřebují zodpovědní manažeři rozšířit svou perspektivu na další součásti společnosti, které firmy ve svém podnikání aktivně využívají, ale už nemají stejný zájem o další a dlouhodobé důsledky svého jednání. Odborně mluvíme o nutném posunu ve sledování zájmu z pozice tzv. „shareholders“ na širší okruh tzv. „stakeholders“ – od akcionářů zájímavých se jen o svůj zisk k zohledňování všech zájmových skupin, kterých se naše podnikání týká. Změna paradigmatu přitom musí nastat jak v myšlení již aktivních manažerů, tak mezi učiteli odborných škol.

DŮSLEDKY MANAŽERSKÉHO JEDNÁNÍ

Poslední zprávy o zpronevěření veřejných prostředků se týkají jak ministerských úředníků a vybraných státních institucí, tak soukromých firem, jednotlivých manažerů, právníků atd. Ropná skvrna v Mexickém zálivu, špatná ochrana a bezpečnostní opatření jaderné elektrárny ve Fukušimě, celosvětová finanční krize, jakož i další četné, ač méně známé, škody spáchané na lidech a přírodě jsou výsledkem nezodpovědného myšlení a rozhodování manažerů. Často jsme svědky toho, jak firmy maximalizují své zisky bez ohledu na zdraví, přírodu a celospolečenský dopad. Odpovědní aktéři sledují jen krátkodobé výhody a ignorují rizika budoucnosti. Negativní důsledky nezodpovědného jednání však nepočítají pouze přímé oběti – zaměstnanci, zákazníci. V mnoha

případech se kritické dopady nezodpovědných rozhodnutí managementu firem a institucí vrací v další generaci. Firmy a jejich manažeři si tak zahrávají nejen se svou reputací, ale i se svým okolím a nakonec i dlouhodobou profitalibilitou.

POKUSY O ZMĚNU

Zásadními signály změny jsou nové důrazy ve vzdělávacích programech na manažerskou odpovědnost a etiku, vznik nových institucí, které se zabývají společenskou odpovědností, zavádění etických kodexů apod. Ve vztahu mezi školami a firmami začala pod UN Global Compact pracovat instituce PRME (Principles for responsible management education) se sídlem v New Yorku. Jen dvě české vysoké školy se zatím přihlásily k daným zásadám, které hovoří o úctě k člověku, přírodě, o důstojných podmínkách práce a odmítání korupce. Po známé značce *Corporate social responsibility* (CSR) tak své pojetí rozšiřuje na novou značku: *Sustainable Corporate Responsibility* – SCR.

POZVÁNKA NA KONFERENCI

Zcela konkrétním příkladem je letošní konference Vysoké školy ekonomické v Praze s titulem „Odpovědnost a etika v manažerském vzdělání“. Řečníci si kladou základní otázky pojetí manažerské odpovědnosti, kterou vyučují odborné školy ve svých bakalářských a magisterských programech. Další otázkou je manažerské vzdělávání ve speciálních manažerských institucích, které vedou programy typu MBA nebo jednotlivé manažerské kurzy a semináře. Příspěvky se týkají způsobů vyjednávání, důsledků podnikových rozhodnutí na širší prostředí. Teoretické přístupy jsou doplněny i konkrétními příklady z firemní praxe. Zástupci několika společností se vyjadřují k tomu, jak daný problém uchopili ve svých firmách, jaké mají zkušenosti s prosazováním manažerské odpovědnosti a podnikatelské etiky a co jim to přináší ve vztahu k zákazníkům. Věříme, že daný počín bude podnětem pro další úvahy nad tak významným tématem současného managementu. Každá firma se může rozhodnout, do jaké míry chce prohloubit svou zodpovědnost a zajistit si tak lepší vztah se svými zaměstnanci, partnery, dodavateli a veřejností pro budoucí léta.

FAKULTA
PODNIKOHOSPODÁŘSKÁ

School of
Management and Law

**Zodpovědnost a etika
v manažerském
vzdělávání**

Přístup česko-švýcarského dialogu

**Vysoká škola ekonomická
v Praze – Likešova aula**

čtvrtek 17. září 2015

**Responsibility and
Ethics in Management
Education**

Czech-Swiss Approach

**University of Economics,
Prague – Likes hall**

Thursday 17 September 2015

Mezinárodní konference / International Conference